

Werken aan Samenwerken: Leren samenwerken in een hybride leeromgeving

Ellis van der Scheer, Saskia Sleijster, Frank Reinders, Floor van Santvoort
14 november 2025

COLOFON

Titel:	Werken aan Samenwerken: Leren samenwerken in een hybride leeromgeving
Auteurs:	Ellis van der Scheer, Saskia Sleijster, Frank Reinders, Floor van Santvoort
Uitgever:	HAN University of Applied Sciences
Plaats:	Nijmegen
Afdeling:	AMM/AGV/AP
Publicatiedatum:	14 november 2025
Versie:	1,0
Taal:	NL
Licentie:	Werken aan Samenwerken: Leren samenwerken in een hybride leeromgeving is gepubliceerd onder een Creative Commons Attribution 4.0 International (CC BY 4.0) license.
Omschrijving:	Verkenning en verdieping van visie op samenwerken in zorg en welzijn op basis van projectaanvraag door theorie en praktijkkennis verder uit te werken met een aanzet tot handelingskennis voor onderwijs, training en professionele ontwikkeling.
Trefwoorden:	Samenwerken theorie handelingskennis

Gebruik de volgende referentie bij hergebruik van (delen van) deze publicatie:

Ellis van der Scheer, Saskia Sleijster, Frank Reinders, Floor van Santvoort (2025). Werken aan Samenwerken: Leren samenwerken in een hybride leeromgeving HAN University of Applied Sciences, Nijmegen.

INHOUDSOPGAVE

AANLEIDING.....	5
1 METHODE STUDIE 1.....	7
1.1 Design.....	7
1.2 Werving respondenten.....	7
1.3 Procedure.....	7
1.4 Data analyse.....	8
2 RESULTATEN STUDIE 1 - FASE 1	9
2.1 Response, hoofdthema's en (sub-)categorieën	9
2.2 Samenwerken algemeen.....	10
2.2.1 Communicatie	10
2.2.2 Reflectie op eigen handelen.....	11
2.3 Huidige situatie onderwijs met betrekking tot interprofessioneel handelen en communicatie	12
2.3.1 Opbouw curriculum	12
2.3.2 Ontmoetingsplekken	12
2.3.3 Casuïstiek	13
2.3.4 Inzet communicatietechnologie.....	13
2.3.5 Interprofessionele minoren.....	13
2.4 Kansen en Belemmeringen	14
2.4.1 Opbouw curriculum	14
2.4.2 Samenwerking verschillende academies en opleidingen	15
2.4.3 Inzet communicatietechnologie.....	15
2.4.4 Passende casuïstiek	16
2.4.5 Hybride leeromgeving	16
2.4.6 Ontmoetingsplekken	17
3 RESULTATEN STUDIE 1 - FASE 2	18
3.1 Response, hoofdthema's en (sub-)categorieën	18
3.2 Communicatievaardigheden.....	18
3.2.1 Oefenen.....	18
3.2.2 Reflecteren.....	19
3.2.3 Inzet technologie.....	19
3.3 Samenwerken	19

3.3.1	Randvoorwaarden	19
3.3.2	Passende Casuïstiek	19
3.3.3	Samenwerking in de praktijk.....	20
4	DISCUSSIE.....	20
5	CONCLUSIE STUDIE 1 (FASE 1&2)	20
6	STUDIE 2: SWOT-ANALYSE EN ONDERWIJSIMPLEMENTATIE	22
6.1	Bevorderen van (interprofessioneel) samenwerken binnen een hybride leeromgeving	22
6.1.1	Invoeren van interprofessionele hybride leeromgevingen	22
6.1.2	Positieve voorbeelden Interprofessioneel samenwerken	23
6.1.3	Positieve voorbeelden hybride onderwijs (inzet technologie)	23
6.1.4	Benutten van innovatieve ontmoetingsplekken.....	24
6.1.5	Reflecteren en samenwerken	24
6.1.6	Samenwerking in het huidige onderwijs	25
7	SAMENWERKING IN HET TOEKOMSTIGE ONDERWIJS.....	26
7.1	Randvoorwaarden en aanbevelingen voor structureel (interprofessioneel) samenwerken in het onderwijs	26
7.2	Randvoorwaarden en aanbevelingen voor beleidsmatige en organisatorische ondersteuning.....	27
7.3	Frameboards.....	28
7.3.1	Frameboard 1: boven curriculaire onderwijsbouwsteen.....	28
7.3.2	Frameboard 2: Interprofessioneel MDO met het D-EPD in leerwerkplaatsen.....	29
8	IMPLEMENTATIE FRAMEBOARDS.....	30
8.1	Implementatie voorstellen	30
8.2	Implementatie frameboard 1: Ontwikkelen Bouwsteen (Interprofessioneel) Samenwerken, Communiceren en reflecteren	30
8.3	Implementatie frameboard 2: Pilot InterProfessioneel Overleg (IPO) met behulp van het D-EPD in labs- en leerwerkplaatsen.	33
9	REFERENTIES	35
	BIJLAGE 1. INTERVIEWGUIDE	37
	BIJLAGE 2: EMPATHY MAP	40
	BIJLAGE 3: SWOT-ANALYSE.....	41

AANLEIDING

Praktijken in het psychosociale veld constateren dat de kwaliteit van zorg ondermaats is en dat burgers die psychosociale ondersteuning het hardst nodig hebben deze niet krijgen. Een van de oorzaken hiervan is dat samenwerking, als belangrijke werkzame factor, in deze praktijken lastig blijkt. Ook de langdurende zorg (VG-Sector en ouderenzorg) gaat gebukt onder een enorme werkdruk en structurele tekortkomingen in de kwaliteit van zorg. Een betere samenwerking op het juiste niveau is een noodzakelijke voorwaarde om verbeteringen te realiseren[1–3]. Samenwerken is niet altijd makkelijk, zeker niet als dit gebeurt binnen wisselende contexten en als de ernst van de problematiek veel eist van professionals. Binnen de genoemde praktijken (jeugdzorg, ggz, ouderenzorg) speelt meervoudige complexe problematiek en/of langdurende zorg waarbij er vaak onder hoge druk gewerkt wordt. Juist in die uitdagende omstandigheden is een gebrekkige samenwerking vaak funest voor de kwaliteit.

In het project ‘werken aan samenwerken’ richten wij ons op samenwerkingsrelaties binnen zorg en welzijn. Onze aandacht gaat in het bijzonder uit naar de invloedssfeer van de (toekomstige) professional op de kwaliteit van samenwerken. Dit betekent dat we ons richten op **interpersoonlijke vaardigheden** die de professional kan benutten ten behoeve van de samenwerking. Deze vaardigheden worden ingezet binnen twee verschillende **samenwerkingscontexten**: (1) de interpersoonlijke dynamiek **tussen hulpvragers en professionals** (allianties of werkrelaties) en (2) **tussen professionals onderling** (interprofessionele samenwerking).

Een groot knelpunt voor het HBO onderwijs is dat beginnende beroepskrachten afgeleverd worden, terwijl de complexiteit van het werk vraagt om ‘vak volwassen’ mensen. Met de kennis over samenwerken die dit onderzoek oplevert, willen de aanvragers aankomende professionals (onze studenten) en professionals in het werkveld, beter toerusten voor de vaak zware taak die zij krijgen. Het HBO onderwijs richt zich op een zo goed mogelijke toerusting van beginnende professionals. Hoe deze toerusting eruitziet vraagt bij tijd en wijle bijsturing vanuit vraagstukken uit de praktijk en inzichten in werkzame factoren vanuit onderzoek. Dit project richt zich dan ook op een van deze vraagstukken, met als hoofdthema samenwerken gespecificeerd als: **het vraagstuk van het opbouwen en onderhouden van werkrelaties met hulpvragers en steunfiguren in hun netwerk, én met andere betrokken hulp- of dienstverleners dat vanuit de praktijk om aandacht vraagt.**

De algemene doelstelling van het project *Werken aan Samenwerken* is het vergroten van de kennis over het thema samenwerken in zorg en welzijn en hoe deze kennis beter geïmplementeerd kan worden. Met 3 concrete resultaten:

1. Academie overstijgend elkaars kennis over samenwerken met hulpvragers over (interprofessionele) samenwerking en contextfactoren die deze goede samenwerking faciliteren beter benutten en door ontwikkelen. Deze kennis breed toegankelijk te maken door deze te plaatsen in een databank.
2. Een inspiratieboek voor onderwijs en werkveld ontwikkelen met voorbeelden van succesvolle samenwerking in de praktijk en het implementeren van handelingskennis over factoren die samenwerking in de praktijk van zorg en welzijn bevorderen.
3. De ontwikkeling van een hybride leeromgeving waar studenten en (beginnende en vak volwassen) professionals zich verder kunnen bekwamen in samenwerken.

Dit rapport gaat in op deelresultaat 3, de ontwikkeling van een hybride leeromgeving. Het geeft de resultaten weer van de eerste inventarisatie rondom de ontwikkeling van een dergelijke hybride leeromgeving waarin samenwerken centraal staat. Een hybride leeromgeving is een plek waar studenten, professionals uit het werkveld en docenten samen leren, werken en onderzoeken—zowel fysiek als digitaal. Technologie en persoonlijke interactie versterken elkaar, waardoor maatwerk, flexibiliteit en samenwerking aan realistische praktijkvraagstukken mogelijk kan worden[4]. Het stelt studenten in staat zelfstandig én in groepsverband te leren, op hun eigen tempo en dicht bij hun onderwijslocatie, met actieve ondersteuning van docenten of leercoaches. Minder fysieke verplaatsingen en meer digitale interactie maken het onderwijs duurzamer. Een hybride leeromgeving maakt het ook mogelijk om het Interprofessioneel opleiden (nog) meer vorm te geven. Het bevordert potentieel het gezamenlijk leren door studenten, docenten en professionals uit diverse vakgebieden, gericht op betere samenwerking en geïntegreerde zorg en ondersteuning[5]. Digitale omgevingen, zoals ook ingericht binnen een hybride leeromgeving, bevorderen bovendien samenwerking tussen studenten uit verschillende disciplines, wat interprofessioneel leren stimuleert[6].

Voordat daadwerkelijk een dergelijke hybride leeromgeving geïmplementeerd kan worden is het van belang om te onderzoeken wat de behoeften, ideeën, ervaringen, en meningen zijn binnen het onderwijs. Om hier zicht op te krijgen hebben we naast een implementatieonderzoek (studie 2) een exploratief onderzoek (studie 1) opgezet. Dit behoefteonderzoek richt zich op zowel docenten als studenten. Omdat het binnen deze beoogde hybride leeromgeving specifiek gaat om het leren van diverse relevante samenwerkingsvaardigheden is dit een zwaartepunt in onze vraagstelling. We hebben onze eerste studie opgesplitst in twee fasen waarbinnen twee verschillende methodieken worden gebruikt. Zodoende poogt deze exploratieve studie 1 in twee fasen een antwoord te geven op twee explorerende onderzoeksvragen: (1) in hoeverre is het thema samenwerken ingebed in het onderwijs en (2) in hoeverre sluit dit aan bij de wensen en behoefte van docenten en studenten wat betreft de benodigde samenwerkingsvaardigheden in het toekomstige werkveld van de professional?

1 METHODE STUDIE 1

1.1 Design

Gezien het explorerende karakter van het onderzoek naar behoeften, ervaringen, meningen en ideeën van zowel docenten als studenten over de inbedding van samenwerking in het onderwijs, is er binnen studie 1 gekozen voor een kwalitatief onderzoeksdesign met semigestructureerde interviews en voor *empathy mapping*[7]. Het onderzoek bestond uit twee fases, in de eerste fase werden er semigestructureerde interviews afgenomen bij docenten en medewerkers van AMM, APS en AGV. In de tweede fase is er samen met studenten AMM, APS en AGV gewerkt met *empathy mapping*. *Empathy mapping* is een verdiepende doelgroep analyse die klassikaal kan worden ingezet. De zogenaamde *empathy map* is een instrument dat helpt de beleving, gevoelens, het gedrag en de context van, in dit geval de student, concreet in kaart te brengen [7].

1.2 Werving respondenten

In fase 1 werden docenten en medewerkers van AMM, APS en AGV op basis van hun betrokkenheid in het bachelor onderwijs geselecteerd. Deze selectie docenten en medewerkers werden via de mail geïnformeerd over het onderzoek en uitgenodigd voor participatie aan de interviews. Daarnaast zijn ook medewerkers van het iXperium Health benaderd gezien hun expertise en mogelijke sleutelpositie wat betreft samenwerk leermogelijkheden.

In fase 2 werden studenten AMM, APS en AGV binnen IPL (InterProfessioneel Leren) en PZW (Praktijkinnovatie Zorg en Welzijn) tijdens de klassikale les gevraagd om deel te nemen aan een *empathy mapping* sessie. Er is gekozen voor deze groep studenten omdat binnen dit onderwijs interprofessioneel wordt samengewerkt. Op deze manier zijn studenten uit verschillende opleidingen en uit verschillende leerjaren geïnccludeerd.

1.3 Procedure

Fase 1

De interviews werden gehouden aan de hand van de gezamenlijk ontworpen interviewgide (zie bijlage 1). De onderwerpen die aan bod kwamen waren: samenwerken, communicatie, onderwijs en leeromgeving. De interviews werden uitgevoerd door drie projectleden, elk lid sprak deelnemers vanuit de eigen academie. De interviews zijn opgenomen via Teams, telefoon of dictafon en zijn getranscribeerd met behulp van Amberscript.

Fase 2

De empathy mapping is uitgevoerd tijdens de lessen IPL en PZW. Dit is gedaan door twee projectleden en een IPL docent. Het uitgangspunt was dat studenten zouden nadenken over de vraag wat voor hen belangrijk is bij het leren samenwerken en communiceren met zorgverleners, collega's en zorgvragers. Dit deden ze aan de hand van de empathy map (zie bijlage 2). Ook werden de fijnpunten (Hoe kan de HAN je helpen met leren samenwerken en communiceren? Denk aan wensen en dingen waar je blij van wordt) en pijnpunten besproken (Hoe belemmert de Han je bij het leren samenwerken en communiceren? Denk aan frustraties, onzekerheden en belemmeringen).

1.4 Data analyse

De data van de interviews (fase 1) en de Empathie map (fase 2) zijn geanalyseerd door middel van thematische analyse[8]] De transcripten zijn eerst zorgvuldig doorgenomen waarbij betekenisvolle fragmenten zijn geselecteerd. Deze fragmenten zijn vervolgens gecodeerd. De codes werden samengebracht in bredere thema's. Dit proces is uitgevoerd door twee projectleden waarbij eerst individueel door drie projectleden de data is gecodeerd en vervolgens gezamenlijk is gethematiseerd.

2 RESULTATEN STUDIE 1 - FASE 1

2.1 Response, hoofdthema's en (sub-)categorieën

Er zijn in totaal 20 docenten en werknemers geïnterviewd van de academies AMM, APS, AGV en het iXperium Health (verder in het verslag aangeduid met iXperium). Dit waren docent/ onderzoekers, IPL docenten, een coördinator en een programmamanager. Zij waren werkzaam binnen verschillende settings zoals het reguliere onderwijs, minors, praktijkhuis van verpleegkunde, iXperium en labs-en leerwerkplaatsen (zie Tabel 1).

Tabel 1: Overzicht respondenten

ACADEMIE	OPLEIDING	FUNCTIE	AANTAL
AGV	HBOV/ Praktijkhuis	Docent/ onderzoeker	4
	HBOV	Wijkdocent	2
iXperium	iXperium	Management	1
AMM	Social Work	Docent	4
	Pedagogiek	Docent	2
	Vak therapie	Docent	1
APS	Logopedie	Docent/ onderzoeker	1
	Ergotherapie	Docent/ onderzoeker	1
	Fysiotherapie	Docent/ onderzoeker	1
	Voeding en Diëtetiek	Docent/en coördinator	2
	Mondzorgkunde	Docent/ onderzoeker	1

AGV: Academie Gezondheid en Vitaliteit; AMM: Academie Mens en Maatschappij; APS: Academie Paramedische Studies; HBOV: verpleegkunde.

Uit de analyse zijn de volgende thema's naar voren gekomen: samenwerken algemeen, huidige situatie onderwijs, belemmeringen en bezwaren, kansen en mogelijkheden (zie code boom tabel 2). Deze thema's zijn verder op basis van (sub-)categorieën onderverdeeld.

Tabel 2: Codeboom

Thema's	Categorieën
Samenwerken algemeen	Communicatie
	Reflectie op eigen handelen
Huidige situatie onderwijs met betrekking tot interprofessioneel handelen en communicatie	Opbouw curriculum
	Ontmoetingsplekken
	Casuïstiek
	Inzet communicatietechnologie
	Interprofessionele minors
Kansen en Belemmeringen	Opbouw curriculum
	Samenwerking verschillende academies en opleidingen
	Inzet communicatietechnologie
	Passende casuïstiek
	Hybride leeromgeving
	Ontmoetingsplekken

2.2 Samenwerken algemeen

Alle respondenten gaven aan dat het leren samenwerken van essentieel belang is binnen het onderwijs. Het leren samenwerken is van belang om in het werkveld om te kunnen gaan in verschillende situaties; met zorgvragers, familie, mantelzorgers, andere zorgprofessional. Samenwerken moet dus geleerd worden op verschillende niveaus waarbij er onderscheid gemaakt werd tussen micro-, meso- en macroniveau, interdisciplinair en multidisciplinair. De respondenten benoemden twee belangrijke aspecten die de basis vormen voor het leren samenwerken: communicatie en reflectie op eigen handelen.

2.2.1 Communicatie

Voor communicatie of gespreksvaardigheden is kennis en oefening nodig, gaven docenten aan. Oefenen kan zowel binnen de school als in de praktijk. Docenten gaven aan dat een houding van betrokkenheid vanuit de relatie essentieel is en een noodzakelijke voorwaarde is om doelen te bereiken. Een juiste communicatie vormt de basis van de samenwerking.

Het leren en oefenen met communicatieve vaardigheden gebeurt volgens de respondenten in het huidige onderwijs op verschillende manieren binnen de opleidingen. Bij het iXperium kunnen studenten gebruik maken van specifieke (zorg)technologie om hun communicatievaardigheden te oefenen. Ook organiseert iXperium bijeenkomsten en evenementen waar studenten van verschillende opleidingen

samenkomen en waar er met behulp van praktische opdrachten en werkvormen bepaalde vormen van samenwerking worden gestimuleerd.

De inzet van simulanten en het gebruik van casuïstiek is ook een veelvoorkomend middel om (bepaalde) communicatievaardigheden te oefenen en te verbeteren. Verschillende docentonderzoekers gaven daarnaast ook het belang van stage aan in het leren communiceren. Zo kunnen studenten tijdens een praktijkstage echt leren communiceren en samenwerken. De potentie van praktijkstages als leeromgeving werd door de docenten beaamd. Een aantal docenten zetten wel vraagtekens bij de borging van het leren communiceren en samenwerken tijdens de stages. De kwaliteit van stageplekken verschilt (sterk) en de leersituaties op stage kunnen dan ook om allerlei redenen sterk variëren. Er zijn op basis van deze redeneerlijn vragen bij docenten over het feitelijk leerrendement omdat het leren vaak buiten hun zicht plaatsvindt. In algemenere zin gaven docenten aan dat het krijgen van feedback belangrijk is in het ontwikkelen van communicatieve vaardigheden. Zodoende is het van belang dat studenten feedback ontvangen op hun communicatie en in bredere zin op hun algehele samenwerkingsvaardigheden.

2.2.2 Reflectie op eigen handelen

Docent onderzoekers gaven aan dat studenten vanaf het begin van hun opleiding leren om te reflecteren op hun communicatie en het leggen van contact. Reflectie helpt studenten om te leren je in anderen te verplaatsen. Dit kunnen verplaatsen in een ander is essentieel voor samenwerking volgens de docenten. Door reflectie leren studenten (meer) empathisch te zijn en gericht(er) te handelen door de juiste vragen te stellen en anderen goed te begrijpen. Dit wordt binnen het huidige onderwijs zowel door theoretisch als praktisch onderwijs ondersteund, en ook tijdens stages. Intervisie en opdrachten binnen de HAN stellen de student in staat om op samenwerkingservaringen te reflecteren. Docenten kunnen zodoende een actieve rol spelen in het stimuleren van reflectie en het geven van gerichte instructies die hen hiertoe aanzetten. Er waren een aantal opvallende verschillen tussen academies/opleidingen. Zo gaat bij de opleiding Vaktherapie zeer specifiek in op non-verbale vormen van communicatie en op de betekenis hiervan. Vanuit de opleidingen social work en pedagogiek wordt aangegeven dat in de loop van de opleiding er steeds meer gevraagd wordt van het reflectievermogen van studenten. Dit komt omdat de casuïstiek en de eigen rol daarin steeds complexer wordt, dit vraagt meer en uitgebreidere reflectie op het professioneel handelen.

Een docent onderzoeker verpleegkunde wees erop dat reflectie aan de hand van video-opnames, zoals bij Robot simulatie gebeurt, het leereffect aanzienlijk vergroot. Studenten kunnen kritisch naar zichzelf kijken en luisteren, en ontvangen feedback van medestudenten en docenten, wat het leereffect versterkt.

2.3 Huidige situatie onderwijs met betrekking tot interprofessioneel handelen en communicatie

2.3.1 Opbouw curriculum

Reflectie is een terugkerend onderwerp in alle jaren binnen het curriculum van verschillende opleidingen. In de huidige leeromgevingen zijn communicatie, reflectie en contact maken geïntegreerd als basisvaardigheden, die ook in andere vakken en bij het methodisch werken worden toegepast. Studenten leren vanaf het eerste jaar om contact te leggen met zorgvragers of doelgroepen en hierop te reflecteren. Dit proces wordt in de daaropvolgende jaren intensiever.

Binnen de verschillende opleidingen liggen de accenten net wat anders.

Docentonderzoekers benadrukten het belang van een geleidelijke opbouw van kennis over samenwerken, vanaf het eerste tot het vierde jaar. Het is essentieel om aandacht te besteden aan welke vormen van samenwerking er zijn en op welke niveaus, bijvoorbeeld rondom een client, tussen collega's, interprofessioneel of in een nog bredere context. Het is belangrijk dat studenten de verschillende begrippen kennen, herkennen en begrijpen.

Binnen het huidige onderwijs werden labs- en leerwerkplaatsen genoemd als voorbeeld voor interprofessioneel leren. Ook Praktijkinnovatie Zorg en Welzijn (PZW) werd genoemd als interprofessioneel samenwerken. Binnen PZW werken studenten van AMM, APS en AGV samen aan een onderzoeksproject en schrijven hier een scriptie over.

2.3.2 Ontmoetingsplekken

Bij de HAN zijn er bij de zorg- en welzijnsopleidingen fysieke en online ontmoetingsplekken voor studenten bij het iXperium, Praktijkhuis AVG, Praktijkhuis Ergotherapie, Praktijkhuis Paramedische Studies.

Het iXperium Health is een innovatief lab gericht op technologie in de zorg en welzijn. Hier wordt gewerkt aan (het omgaan met) nieuwe technologie in de zorg en welzijn. Professionals en studenten ervaren wat werkt en doen onderzoek naar de effecten van technologie in zorg en welzijn. Het iXperium fungeert als een centrale plek waar verschillende academies en opleidingen samenkomen.

Het praktijkhuis van AVG is een plek waar praktijk, theorie, (zorg)technologie, onderzoek en innovatie samenkomen. Door middel van simulatie- en praktijkonderwijs biedt het zowel docenten als studenten de mogelijkheid om te leren, innoveren en te onderzoeken.

Bij APS is een fysieke oefenruimte in de vorm van een 'Interprofessioneel huis' gebouwd. Het Interprofessioneel huis is voor iedereen. Het is de plek waar studenten hun vaardigheden kunnen oefenen, samen met studenten van andere opleidingen. Het bestaat uit spreekkamers, een woonhuis en een escape room. In het woonhuis bevindt zich een groot digibord waarop scenario's te zien zijn. Op deze manier kan er in een echte omgeving geoefend worden.

2.3.3 Casuïstiek

Vanuit alle opleidingen werd aangegeven dat de casuïstiek die gebruikt wordt binnen het onderwijs niet goed aansluit bij de praktijk. Het belang van het werken met realistische casussen en langdurige leerroutes waarbij de complexiteit van samenwerken en communicatie tussen zorg- en welzijn tot uiting komt wordt door docenten benadrukt. Er is behoefte aan meer maatwerk, zodat het onderwijs beter aansluit bij de realiteit van de praktijk en zo niet alleen vanuit een ideaalbeeld wordt benaderd.

Daarnaast passen niet alle disciplines binnen de geboden casuïstiek. Met name mondzorgkunde gaf aan dat de bestaande casuïstiek niet gericht zijn op een mondheeskundig probleem.

Zowel in het Praktijkhuis van AGV als tijdens IPL in de labs- en leerwerkplaatsen worden multidisciplinaire overleggen (MDO's) geoefend. Docenten gaven aan dat studenten op deze manier veel kunnen leren over samenwerken en wat de verschillende rollen en verantwoordelijkheden zijn bij ieders beroep.

2.3.4 Inzet communicatietechnologie

Bij het praktijkhuis van AGV worden al veel innovatieve leermiddelen ingezet zoals: het Didactische Elektronisch patiëntendossier (DEPD), de VR-bril, de escaperoom, en de Robot Simulatie (RS). Hier maken verschillende opleidingen gebruik van om samenwerkingsvaardigheden te oefenen

Studenten van de opleiding verpleegkunde en geneeskunde werken bijvoorbeeld samen aan casuïstiek rond de RS. Door samen terug te kijken met de student naar de opname van een de RS kan feedback ontvangen worden door zowel studenten als docenten. Deze feedback en reflectie stimuleren het leerproces en bevorderen het uiteindelijke leereffect.

In het praktijkhuis van AGV wordt enkele keren per jaar een ziekenhuis nagespeeld met simulatiepatiënten. Er wordt met verschillende opleidingen samengewerkt (verpleegkunde fysiotherapie). Daarnaast wordt er samengewerkt met simulanten.

2.3.5 Interprofessionele minoren

Voor het onderzoek zijn docenten geïnterviewd die betrokken zijn bij twee interprofessionele minoren van de HAN: de minor Samen Sterker en de minor Ieder Kind Uniek. De HAN biedt naast deze twee interprofessionele minoren nog meer minoren waarin studenten leren interprofessioneel samen te werken. Omdat de geïnterviewde docenten betrokken zijn bij Samen Sterken en Ieder Kind Uniek worden in dit rapport alleen deze twee minoren besproken.

De minor Samen Sterker is een verdiepende en verbredende minor, bedoeld om zowel verder te specialiseren binnen het eigen vakgebied als om interprofessionele competenties te ontwikkelen. Het onderwijsprogramma is gericht op praktijkgericht leren en samenwerken wat goed aansluit bij de veranderende eisen in het zorglandschap. Docenten van de minor gaven aan dat studenten die brede

blik nog wel lastig vinden. Bovendien leren ze bepaalde zaken in de minor die zij niet terugzien in de praktijk, bijvoorbeeld een gezamenlijke intake. Volgens docenten zien studenten daarom niet altijd het belang van interprofessioneel samenwerken in.

In de minor 'Ieder kind is uniek' wordt er individueel en in kleine groepen (interprofessionele teams) steeds aan diverse beroepsopdrachten gewerkt. Deze opdrachten nodigen uit om een visie op de zorg/begeleiding rondom kinderen en hun systeem te ontwikkelen en daarbij eigen accenten te leggen.

De centrale vraag binnen de minor is: Hoe kan ik samen met andere professionals bijdragen aan een optimale ontwikkeling van ieder kind, rekening houdend met zijn of haar unieke situatie?

Beide minoren zijn voor studenten van APS, AGV en AMM. Toch zijn het vooral APS en AGV studenten die de minor volgen.

2.4 Kansen en Belemmeringen

2.4.1 Opbouw curriculum

Een veel voorkomende uitdaging voor gezamenlijk onderwijs rondom het thema samenwerken is het soms ontbreken van een eenduidige taal waardoor er bijvoorbeeld verwarring is door variaties in terminologie. Daarnaast zijn er verschillen in de aanpak van onderwijs tussen de verschillende disciplines en opleidingen. Momenteel zijn er maar weinig (onderwijs) verbindingen tussen AMM, APS en AGV.

Er werd aangegeven dat er gebrek aan ruimte is binnen huidige curricula van de opleidingen. Zowel de opleidingen pedagogiek als (international) social work gaven aan dat het onderwijs erg vol zit. Grote wijzigingen of extra onderwijs lijkt de docenten niet wenselijk en ook niet realiseerbaar. Het gezamenlijk ontwikkelen van bijvoorbeeld een hybride leeromgeving die past binnen de verschillende curricula vraagt om keuzes in bestaande programma's. Dit is een ingewikkeld traject, vergelijkbaar met het ontwikkelen en invoeren van PZW (Praktijkinnovatie Zorg en Welzijn). Het heeft twee jaar geduurd om het PZW te bedenken en te ontwikkelen. Hierbij is de nodige tijd voor implementatie nog niet meegerekend. Het vraagt om investering, effort om samen iets te willen bereiken. Ook facilitering (tijd, randvoorwaarden en kaders) is hierbij heel belangrijk. Het werd van belang genoemd dat er een grote betrokkenheid en ondersteuning is van managers bij het bevorderen van (interprofessioneel) onderwijs en het samenwerken. Ook werd de noodzaak genoemd van financiële en beleidsmatige ondersteuning om interprofessionele projecten succesvol te implementeren. Docentonderzoekers willen wel, het heeft volgens docenten ook met bezuinigingen te maken dat er is geen ruimte is om met andere academies samen te werken.

Een ander aspect wat genoemd werd is de inbedding in het huidige onderwijs. Voor de inbedding van nieuw onderwijs (rondom het thema samenwerken) binnen huidige onderwijsstructuren is het belangrijk dat het niet-vrijblijvend is. Wanneer het namelijk niet geïntegreerd is binnen het eigen onderwijs is er de vrees dat studenten niets doen met dit thema.

2.4.2 Samenwerking verschillende academies en opleidingen

De docenten benadrukten de waarde van oefenen met verschillende beroepsgroepen en contexten om de (interprofessionele) samenwerking te bevorderen. Er werd aangegeven dat het wenselijk is om binnen de academies veel meer met elkaar te gaan samenwerken en lesgeven. Een gedachte is als je meer een mix van docenten krijgt dan krijg je automatisch ook meer gemixte studentengroep en leer je meer een gezamenlijke taal spreken en elkaars vakgebieden kennen. Vanuit APS werd als voorbeeld aangegeven dat het mooi zou zijn wanneer iemand van AGV of AMM gespreksvaardigheden zou kunnen geven.

Volgens docenten liggen de belangrijkste kansen voor het interprofessioneel leren in het verbeteren van oefenmogelijkheden. Een meer doelgerichte samenwerking tussen opleidingen waarbij meervoudige perspectieven binnen een gedeelde holistische visie ruimte krijgen. Iedere docent heeft een eigen expertise die samengebracht kan worden met expertises van andere docenten. Deze samengebrachte expertises zijn meer dan de som der delen.

Tegelijk werd het interprofessioneel opleiden en samenwerking tussen de verschillende academies en opleidingen als een complexe opgave gezien. Aangegeven werd dat er onvoldoende zicht is op onderwijsmethodieken, onderwijsinhoud en lesmaterialen die in de verschillende opleidingen gebruikt worden. Dit geldt ook voor de onderzoeksresultaten vanuit de verschillende lectoraten. Er is weinig zicht op elkaars werk wanneer men niet direct met elkaar samenwerkt.

Elke opleiding heeft zijn eigen onderwijs rondom het thema samenwerken en kennis over elkaars onderwijs ontbreekt. Ook verschilt zoals eerder genoemd de terminologie, ook specifiek rondom samenwerken per opleiding. Wat er exact verstaan wordt onder (interprofessioneel) samenwerken lijkt afhankelijk te zijn van opleidingen, contexten, praktijken en professionals. Er heerst binnen de opleidingen nu vooral een monodisciplinaire cultuur.

2.4.3 Inzet communicatietechnologie

Over het algemeen stonden docentonderzoekers positief tegenover de inzet van technologie om de communicatie te oefenen. Het verbeteren van faciliteiten en het creëren van inspirerende leeromgevingen wordt als een kans gezien. Ook werd aangegeven om meer gebruik te gaan maken van al bestaande innovaties zoals het D-EPD (Digitaal Elektronisch Patiënt Dossier), VR bril, RS en de escaperoom. Het genoemde D-EPD zou bijvoorbeeld behalve in de opleiding Verpleegkunde, de minor Samen Sterker en het Unieke Kind ook in het onderwijs van andere opleidingen kunnen worden ingebed als facilitering. Een gezamenlijk D-EPD is een mooie tool voor de verschillende opleidingen om meer samen te gaan werken, vanuit realistische gezamenlijke casuïstiek waarin een ieders perspectief samengebracht kan worden.

Bij sommige opleidingen was er aarzeling over de algemene toepasbaarheid van technologie. De VR-bril wordt bijvoorbeeld gezien als communicatie op afstand. Verschillende docenten gaven een voorkeur

aan voor open, en bij voorkeur face-to-face, contact in de samenwerking. Zo werd gezegd dat videobellen de kwaliteit van het contact negatief kan beïnvloeden of zelf volledig verstoort bij technische problemen. Anderzijds werd er vanuit het iXperium gezegd dat de urgentie van de digitale transformatie niet altijd voor iedereen duidelijk lijkt te zijn. Door docenten werd aangegeven dat de leereffecten van het communicatieonderwijs met de inzet van innovatieve leermiddelen (VR bril, RS en DEPD) positief lijken maar niet allemaal goed onderzocht zijn. Het meer oefenen met de VR bril wordt aangemoedigd. Zowel de VR bril, het D-EPD als de escaperoom zouden nog meer ingezet kunnen worden op het thema (interprofessioneel) samenwerken. Toch werd aangegeven dat het belangrijk is om eerst goed te onderzoeken wat werkelijk werkt voordat er te snel en te veel nieuwe innovaties uitgeprobeerd worden.

2.4.4 Passende casuïstiek

Vanuit alle opleidingen werd aangegeven dat oefenen met vakoverstijgende en realistische casuïstiek het interprofessionele leren een impuls kan geven. Er is wel een gemeenschappelijke basis nodig om dit onderwijs goed en flexibel vorm te gaan geven. Door met realistische casussen te werken worden de verschillende kennisgebieden, de gebruikte terminologie, de verschillende aanpakken, maar ook de overlappingen tussen disciplines zichtbaar gemaakt.

2.4.5 Hybride leeromgeving

Alle docenten waren enthousiast over het ontwikkelen van een hybride leeromgeving waar studenten van verschillende opleidingen leren communiceren en interprofessioneel samenwerken. In een hybride leeromgeving kunnen studenten praktische vaardigheden ontwikkelen, zoals gespreksvoering, samenwerking en probleemoplossing in een interprofessionele context. Waarbij zij elkaar zowel fysiek als online ontmoeten. Het gaat ook over daadwerkelijk contact maken met elkaar en met de zorgvrager. Er werden kansen gezien in het creëren van een hybride leeromgeving die flexibel en maatwerkgericht is, afgestemd op de actuele en specifieke leervragen van studenten en vanuit goede casuïstiek. Het idee is om (praktijk) situaties te bieden die aansluiten bij de werkelijke problematiek waarmee sociaal werkers of andere hulpverleners in de praktijk geconfronteerd worden, zonder dat dit te geforceerd is. Docenten van AMM gaven aan dat een hybride leeromgeving inhoudelijk van meerwaarde is wanneer studenten daardoor meer in staat worden gesteld om actief te reflecteren op en leren van hun eigen samenwerkingen met zowel cliënten als toekomstige collega professionals. Het moet een veilige leeromgeving zijn waarin je jezelf kwetsbaar kunt op stellen en waar je kunt ervaren hoe jezelf en op andere(n) overkomt, bijv. door (directe) feedback of videopnames.

2.4.6 Ontmoetingsplekken

Er zijn binnen de HAN al veel fysieke en online plekken waar studenten elkaar kunnen ontmoeten. Zoals het iXperium, het Praktijkhuis AVG, het praktijkhuis Ergotherapie en het praktijkhuis voor Paramedische studies. Er ligt volgens docenten een kans om rond deze ontmoetingsplaatsen meer interprofessioneel samen te werken. Er werd aangegeven dat studenten van de verschillende opleidingen nog meer kunnen integreren in het Praktijkhuis van AGV. Het werd als waardevol gezien dat in de verschillende praktijkhuizen met verschillende disciplines, docentonderzoekers en studenten van verschillende opleidingen samengewerkt gaat worden. Studenten hebben dan de mogelijkheid om vanuit hun eigen casuïstiek informatie naar elkaar uit te wisselen en elkaar te bevragen. Ook bestaat er de wens dat het praktijkhuis van APS ingebed zou moeten worden in het onderwijs.

3 RESULTATEN STUDIE 1 - FASE 2

3.1 Response, hoofdthema's en (sub-)categorieën

In totaal namen 24 studenten deel aan de empathy mapping (zie tabel 3). IPL studenten zijn 2de jaar studenten, PZW studenten zijn 3de of 4de jaar studenten.

Tabel 3: Overzicht respondenten

	IPL	PZW	Totaal
Ergotherapie	0	1	1
Fysiotherapie	3	3	6
Social Work	2	0	2
Verpleegkunde	6	0	6
Voeding en Diëtetiek	2	7	9

Uit de analyse van de empathy mapping zijn op basis van de codeboom de volgende thema's naar voren gekomen: samenwerken, communicatievaardigheden en passende casuïstiek. (Zie codeboom tabel 4). Deze thema's zijn verder op basis van (sub-)categorieën onderverdeeld.

Tabel 4: codeboom

Thema's	Categorieën
Communicatievaardigheden	Oefenen
	Reflecteren
	Inzet technologie
Samenwerken	Randvoorwaarden
	Passende casuïstiek
	Samenwerking in de praktijk

3.2 Communicatievaardigheden

3.2.1 Oefenen

Studenten gaven aan dat het belangrijk is om gesprekstechnieken als reflectief luisteren, samenvatten, doorvragen, te oefenen. Het liefst willen ze dit oefenen binnen echte situaties. Gesprekstechnieken oefenen met simulanten of klasgenoten wordt als waardevol gezien maar de voorkeur gaat uit naar echte situaties. Wanneer er geoefend wordt met klasgenoten of simulanten kan het gesprek worden voorbereid. Dit komt niet overeen met de praktijk. Studenten gaven ook aan dat ze meer zouden willen

oefenen met specifieke moeilijke gesprekken, zoals over mishandeling, boze zorgvragers, emotionele cliënten, rouw of eetstoornissen. Dit wordt op school onvoldoende geoefend.

3.2.2 Reflecteren

Studenten zien het belang in van reflecteren maar zien niet het belang in van verplicht reflecteren zonder aanleiding. Studenten willen liever reflecteren op eigen gekozen momenten of bij echte situaties. Verplichte reflectievragen ("wat voel je erbij?") worden als irritant ervaren. Studenten gaven wel aan dat juist door te reflecteren je jezelf verder ontwikkelt. Feedback vragen en geven hoort hier ook bij. Positieve feedback ontvangen wordt als waardevol ervaren. Lastig is het om negatieve feedback te geven.

3.2.3 Inzet technologie

Ervaringen met VR, RS en AI waren wisselend. Studenten vinden technologie soms onnatuurlijk en onrealistisch. Daarentegen zagen ze wel mogelijkheden om communicatievaardigheden te leren en te verbeteren met hulp van technologie zoals VR en ChatGPT. Ook werd de inzet van podcasts genoemd als aanvulling op de lesstof.

3.3 Samenwerken

3.3.1 Randvoorwaarden

Studenten gaven aan dat samenwerken binnen de studentgroepen goed verloopt mits er vertrouwen, veiligheid en openheid is. Deze factoren zijn volgens hen essentieel. Verschillen in motivatie, werkritme en communicatie leiden soms tot frustratie. Onuitgesproken verwachtingen binnen een groep kunnen leiden tot conflict. Ook weerstand of passiviteit van een groepslid kan leiden tot moeilijke samenwerking. Studenten gaven aan dat gemotiveerde groepsleden bevorderend is voor samenwerking en gaven aan ontmoedigd te raken wanneer de het gevoel hebben de kar alleen te moeten trekken.

3.3.2 Passende Casuïstiek

Studenten gaven aan meer praktijkgericht onderwijs te willen hebben met casusbesprekingen. Ze hebben weinig ervaring met interprofessionele casussen. Ook zouden ze meer interprofessioneel willen samenwerken met studenten van andere opleidingen. Volgens studenten is er weinig aanbod in het onderwijs curriculum wat betreft interprofessionele samenwerking. Studenten gaven ook aan niet goed te weten wat andere disciplines precies doen en wanneer ze moeten doorverwijzen.

MDO's worden als niet echt interprofessioneel ervaren (binnen een mono setting). Behalve bij IPL, daar zijn interprofessionele overleggen met studenten van verschillende opleidingen.

3.3.3 Samenwerking in de praktijk

Studenten Diëtetiek gaven aan dat er weinig stagegelopen wordt waardoor er te weinig oefenmomenten zijn in het werkveld. Ook binnen het werkveld wordt er niet per definitie met andere disciplines samengewerkt. Studenten gaven aan dat het daardoor voorkomt dat na je opleiding nog nooit echt interdisciplinair aan een casus of zorgplan hebt gewerkt. Studenten zouden gedurende de opleiding meer contactmomenten willen hebben met cliënten uit de praktijk. Samenwerken met cliënten en collega's leer je alleen in de praktijk. Studenten gaven aan vooral moeite te hebben met samenwerken wanneer een client niet wil, negatief of boos is of wanneer de samenwerkingsrelatie met een collega moeizaam verloopt. Studenten hadden dit ook graag willen oefenen in de opleiding.

4 DISCUSSIE

De bevindingen uit dit onderzoek dienen met enige voorzichtigheid te worden geïnterpreteerd. Bij zowel de interviews met docenten als de methodiek empathy mapping waarmee studenten zijn bevestigd was de steekproefomvang klein. Hierdoor is de generaliseerbaarheid van de resultaten beperkt. De deelnemers, met name de docentonderzoekers, zijn deels benaderd omdat zij al bekend zijn met interprofessioneel samenwerken, of de inzet van communicatie technologie, wat kan wijzen op een oververtegenwoordiging van positief gemotiveerden. De studenten, met name de tweedejaars studenten, vonden het lastig om buiten hun eigen opleidingskaders te denken. De vierdejaars studenten daarentegen, konden goed reflecteren en terugkijken op het onderwijs en wat zij nodig hadden gehad met betrekking tot (interprofessioneel) samenwerken en opleiden. De gebruikte data zijn subjectief en gebaseerd op eigen ideeën wat gevoelig kan zijn voor sociaal wenselijke antwoorden. Het onderzoek vond plaats binnen één organisatie en één faculteit, wat de overdraagbaarheid naar andere settings beperkt. Sterk is dat zowel studenten als docenten geïnccludeerd zijn van verschillende opleidingen. De onderzoeksresultaten van zowel de interviews met de docentonderzoekers en de resultaten van empathy mapping bij de studenten kwamen overeen. Dit versterkt de kwaliteit van de uitkomsten. Toekomstig onderzoek zou baat hebben bij een grotere, meer diverse steekproef.

5 CONCLUSIE STUDIE 1 (FASE 1&2)

Uit de resultaten van fase 1 en fase 2 blijkt dat docenten en studenten ervaren dat (interprofessionele) samenwerkingsvaardigheden in brede zin, vooral in complexe en hiërarchische situaties, nog onvoldoende aandacht krijgen binnen het onderwijs. Dit is in lijn met de aanleiding van dit project. De

resultaten leveren daarbij een verdiepend inzicht in wat er nodig kan zijn om het onderwijs beter toe te rusten door implementatie van een hybride leeromgeving. Een belangrijke uitkomst is dat docenten niet altijd voldoende zicht hebben op wat studenten daadwerkelijk voor een (interprofessionele) samenwerkings- en communicatie competenties ontwikkelen in de opleiding en in de praktijk. Studenten gaven aan dat ze vaker zouden willen oefenen in praktijkrelevante contexten en zo echt mogelijke (vaak complexe) situaties waarin hun eigen samenwerkingsvaardigheden zich kunnen ontwikkelen. Vanuit deze constatering en wens is het van belang dat onderwijs expliciet aandacht kan besteden aan het aanleren van zowel allerhande samenwerkingsvaardigheden als ook de leeromgeving aanbiedt om ook daadwerkelijk zo realistisch mogelijk te oefenen. De samenwerkingsvaardigheden die genoemd werden gaan zowel over meer generieke vaardigheden (zoals bijvoorbeeld actief luisteren, nieuwsgierigheid naar en verplaatsen in een ander, open communiceren, verplaatsen in de ander, meervoudig perspectief innemen) als specifieke vaardigheden hoe je complexe situaties kunt hanteren (bijv. bij een conflict, agressie, moeilijke gesprekken, gebrek aan vertrouwen). Deze vaardigheden komen zowel van pas bij het samenwerken op het niveau van client en netwerk als ook in de samenwerking met collega professionals. Wat betreft de samenwerking tussen opleidingen AMM, AGV en APS spelen er vragen over uiteenlopende organisatorische randvoorwaarden en de algemene uitdaging om beter elkaars taal te leren spreken.

6 STUDIE 2: SWOT-ANALYSE EN ONDERWIJSIMPLEMENTATIE

Dit hoofdstuk beschrijft studie 2 waarin de resultaten uit studie 1 opnieuw belicht worden vanuit een onderwijs implementatie perspectief. Door deze opzet zal er overlap en enige herhaling wat betreft de inhoudelijke resultaten zijn met de resultaten uit hoofdstuk 2. Het doel van dit hoofdstuk is echter de opmaat richting concrete onderwijs implementatie van onze bevindingen in tegenstelling tot het behoefteonderzoek van hoofdstuk 2.

Aan de hand van een SWOT-analyse van de resultaten uit studie 1 zijn de sterke punten, kansen, zwaktes en bedreigingen opnieuw, sterker gekaderd richting implementatie, in kaart gebracht. De deelresultaten en -thema's van de SWOT analyse zijn gebruikt als input voor een korte literatuur verkenning gericht op onderwijs implementaties. Het doel van deze opzet is het achterhalen van wat er nodig is voor studenten om ze, via een hybride leeromgeving, beter toe te rusten om tot goede (interprofessionele) samenwerking te komen. Door deze elementen tegenover elkaar te zetten, ontstaat er inzicht in wat er nodig is voor het ontwikkelen van een academie overstijgende hybride leeromgeving. Het hoofdstuk sluit af met aanbevelingen en twee onderbouwde frameboards die verder onderzocht kunnen worden op hun haalbaarheid. De SWOT-analyse heeft als hoofdthema: het bevorderen van (interprofessioneel) samenwerken binnen een hybride leeromgeving. Details van deze SWOT-analyse zijn terug te vinden in de bijlagen (Bijlage 3). De resultaten van deze analyse worden samen met de literatuur verkenning in de komende paragrafen besproken aan de hand van een aantal deelthema's.

6.1 Bevorderen van (interprofessioneel) samenwerken binnen een hybride leeromgeving

Bij verschillende opleidingen van de HAN zijn er mogelijkheden voor studenten om hybride samen te werken en te communiceren. Een kans is om deze hybride leeromgevingen verder te ontwikkelen en in de nabije toekomst breder in te gaan zetten. Gezien de uiteenlopende ideeën is meer bewustwording creëren ten aanzien van de mogelijkheden op het gebied van (interprofessioneel) samenwerken wel een voorwaarde om voldoende gezamenlijk en inhoudelijk draagvlak te creëren. Naast dit bewustzijn is het nodig dat er vanuit een actieve houding de interprofessionele samenwerking gezocht wordt met andere opleidingen (zie positieve voorbeelden van hybride leeromgevingen).

6.1.1 Invoeren van interprofessionele hybride leeromgevingen

Het invoeren van een gezamenlijke interprofessionele hybride leeromgeving biedt kansen, maar wordt wel als complex gezien. Goede facilitering en randvoorwaarden zoals hierboven genoemd, staan daarbij centraal. Het invoeren van een hybride leeromgeving vereist keuzes in een toch al overvol curriculum. Zonder ruimte en randvoorwaarden is grootschalige verandering moeilijk. Daarnaast is er

onduidelijkheid over begrippen als intra-, multi- en interprofessioneel samenwerken. Dit duidt op mogelijke (vak) taalbarrières die wel beslecht moeten worden.

Studenten maken onvoldoende gebruik van hybride leermiddelen als deze niet zijn geïntegreerd in het onderwijsprogramma. Het vrije-studiepuntensysteem maakt het bovendien aantrekkelijk om minder intensieve alternatieven te kiezen[9]. Tegelijkertijd bestaan er onder docenten twijfels en vragen over het gebruik van technische innovaties in het onderwijs. Communicatie via digitale middelen wordt vaak als afstandelijk ervaren en technische storingen belemmeren het leerproces. Docenten benadrukken dat communicatie meer omvat dan gesprekstechnieken: het draait ook om samenwerking, non-verbale signalen, reflectie en écht contact. Bovendien zijn de leereffecten van deze technologieën nog onvoldoende onderzocht, wat het lastig maakt om breed draagvlak te creëren voor structurele implementatie binnen hybride leeromgevingen die recht willen doen aan de vele contexten en situaties die de praktijken kenmerken. Ook is er twijfel of alle docenten reeds beschikken over voldoende begeleidings- en coaching vaardigheden.

6.1.2 Positieve voorbeelden Interprofessioneel samenwerken.

Er zijn binnen de HAN diverse positieve voorbeelden die de mogelijkheden van interprofessioneel samenwerken en hybride onderwijs etaleren. Zo oefenen studenten Verpleegkunde en coassistenten Geneeskunde samen complexe zorgsituaties via robot gestuurde (RS) simulatietrainingen. Tijdens hackathons werken HAN-studenten en AIOS uit de huisartsen- en ouderengeneeskunde samen met patiënten aan complexe zorgvraagstukken. In masterklinieken Tandheelkunde en Mondzorgkunde dragen studenten gezamenlijk verantwoordelijkheid voor patiëntenzorg onder begeleiding en coaching van docenten en professionals. In de IPL labs- en leerwerkplaatsen werken tweede jaar studenten van verschillende opleidingen (interprofessioneel) samen aan projecten in de wijk. Deze initiatieven bevorderen samenwerking, communicatie en gezamenlijke besluitvorming tussen disciplines[10]. Een ander voorbeeld is het HAN PZW-programma, waarin studenten van tien zorg- en welzijnsopleidingen praktijkinnovatie en onderzoek uitvoeren binnen integrale opdrachten. Hiervoor is een gezamenlijk curriculum en examenregeling ontwikkeld.

6.1.3 Positieve voorbeelden hybride onderwijs (inzet technologie)

Onderzoek (Magnee & Timman, 2025) onder 445 propedeusestudenten Verpleegkunde toont aan dat het gebruik van VR-brillen bij het oefenen van gespreksvaardigheden een positief effect heeft op leren en empathisch vermogen. Studenten kregen naast reguliere lessen vrijwillig een VR-bril mee naar huis om zelfstandig te oefenen. De verzamelde data (learning analytics) werd in de les besproken en gebruikt om persoonlijke leerdoelen bij te stellen. Studenten ervoeren de VR-beleving als realistisch en leerzaam, en waardeerden de flexibiliteit om zelf te bepalen waar, wanneer en hoe vaak ze oefenden. Inmiddels is VR een vast onderdeel van het vak Gespreksvaardigheden[11].

Ook peer video feedback (PVF) wordt succesvol ingezet bij robotsimulaties voor studenten Verpleegkunde en Geneeskunde. Studenten geven elkaar feedback op videobeelden van hun eigen of elkaars handelen, wat leidt tot diepere en gevarieerdere inzichten dan feedback van docenten alleen. PVF stimuleert kritisch denken en versterkt het leerproces. Voor structurele toepassing is een cultuur van samen leren nodig, met training en vaste formats zoals beoordelingscriteria. Technische vaardigheden en randvoorwaarden zijn hierbij essentieel[12,13].

6.1.4 Benutten van innovatieve ontmoetingsplekken

Een belangrijke kans ligt in het beter benutten van bestaande infrastructuren en ontmoetingsplekken voor studenten binnen de HAN. Er zijn diverse innovatieve leeromgevingen waar studenten en docenten van verschillende opleidingen elkaar kunnen ontmoeten, zoals de Praktijkhuizen van AGV en APS, de IPL-labs en leerwerkplaatsen, het iXperium en het interprofessionele PZW. Deze plekken bieden mogelijkheden om hybride en interprofessioneel onderwijs aan te bieden. Studenten kunnen hier oefenen met (interprofessionele) samenwerking en gespreksvoering in realistische zorgcontexten, wat bijdraagt aan hun professionele ontwikkeling en voorbereiding op de praktijk.

De Labs en Werkplaatsen (IPL) zijn fysieke leeromgevingen in wijk- en gezondheidscentra waar samen leren en innoveren centraal staan. Studenten van APS, AGV, AMM en andere HAN-opleidingen werken hier projectmatig samen met wijkbewoners en professionals uit zorg en welzijn om gezondheid in de wijk te bevorderen[14]. Ze oefenen communicatie en samenwerking via gesimuleerde MDO's of MIO's, soms met echte zorgvragers. IPL kent geen gezamenlijk curriculum; studiepunten zijn afhankelijk van de opleiding. Dit biedt flexibiliteit, maar leidt soms tot onvoldoende erkenning van het leereffect en afstand tot het formele onderwijs. Toch wordt IPL gezien als een kansrijke leeromgeving.

Bij het Praktijkhuis AGV worden technologieën zoals VR, het D-EPD (Digitaal Elektronisch Patiënt Dossier), de escaperoom, robotsimulatie en simulanten ingezet als leermiddel voor (interprofessionele) samenwerking en gespreksvoering. Studenten reflecteren op hun handelen via peerfeedback en soms met behulp van video-opnames, wat leidt tot verdiepende leerervaringen. Er is samenwerking met opleidingen als fysiotherapie en geneeskunde, dit gebeurt nog wel mondjesmaat.

Het iXperium is een hybride leeromgeving waar studenten, docenten en professionals uit diverse opleidingen samenwerken rond technologie in zorg en welzijn. Het biedt ruimte voor experiment, reflectie en kennisontwikkeling over professioneel handelen en de ethische impact van technologische toepassingen[15]. Eén van de labs- en leerwerkplaatsen is hier gevestigd.

6.1.5 Reflecteren en samenwerken

Een kans is dat bij alle opleidingen studenten vanaf het begin vanuit casuïstiek, projecten, stages en gezamenlijke werkstukken leren samenwerken met elkaar. Zij leren communiceren met zorgvragers (en

diens naasten) met behulp van simulanten. Ook het ontwikkelen van een lerende houding, en reflectieve vaardigheden zijn kernwaarden waarvoor aandacht is in alle opleidingen en waar studenten op gecoacht worden door docentonderzoekers.

Omdat de verschillende opleidingen en docentonderzoekers dezelfde waarden dragen om studenten zo goed mogelijk op te leiden en een veilig leerklimaat te creëren, kunnen docenten elkaar waarschijnlijk vinden in de samenwerking bij het interprofessioneel opleiden.

6.1.6 Samenwerking in het huidige onderwijs

Tot nu toe zijn de opleidingen vooral afzonderlijk bezig met samenwerking. Studenten werken vooral samen binnen hun eigen vakgebied, terwijl interprofessioneel onderwijs slechts beperkt wordt aangeboden. Elke opleiding hanteert een eigen curriculum, toets beleid en examenreglement, waardoor structurele verankering van interprofessioneel leren vaak ontbreekt. Toch is een integratie van interprofessioneel onderwijs in toets omgevingen essentieel om samenwerking tussen disciplines goed vorm te geven[16]. Dit vraagt om gemengde ontwikkelteams van docenten en begeleiders uit verschillende sectoren[5]. Zonder deze integratie dreigt een monocultuur binnen opleidingen.

Een belangrijke voorwaarde is intensieve begeleiding van studenten bij het ontwikkelen van (interprofessionele) samenwerkings-, communicatie- en reflectieve vaardigheden.

Docentprofessionalisering is hierbij cruciaal.

Studenten zijn gemotiveerd om samen te werken met studenten uit andere opleidingen en geven aan behoefte te hebben aan passende interprofessionele diagnostiek. Ook docenten benadrukken het belang van samenwerking en denken mee over vervolgstappen. Gezamenlijke leeromgevingen en casuïstiek kunnen bijdragen aan rijker, praktijkgericht onderwijs.

Hoewel er enkele positieve voorbeelden zijn van structurele samenwerking, zoals het interprofessionele PZW-programma en IPL bij de labs- en leerwerkplaatsen, ontbreekt het nog aan brede implementatie en voldoende docentondersteuning op dit vlak. In het volgende hoofdstuk worden deze kansen verder uitgewerkt in aanbevelingen en een gezamenlijk frameboard voor toekomstig hybride interprofessioneel onderwijs.

7 SAMENWERKING IN HET TOEKOMSTIGE ONDERWIJS

In dit hoofdstuk worden, op basis van de uitkomsten van studie 1 en studie 2, aanbevelingen en randvoorwaarden genoemd die nodig zijn voor een succesvolle inrichting van een hybride interprofessionele leeromgeving. Vervolgens worden deze vertaald in twee concrete ideeën, in de vorm van frameboards, voor hoe het onderwijs hierop kan worden aangepast, zodat er meer aandacht komt voor (interprofessionele) samenwerking in de verschillende curricula van de opleidingen van de drie academies. De twee frameboard vormen daarna de onderlegger voor de uitwerking van twee concrete implementatieplannen.

7.1 Randvoorwaarden en aanbevelingen voor structureel (interprofessioneel) samenwerken in het onderwijs

De resultaten van ons onderzoek laten zien dat voor succesvolle implementatie van gezamenlijk onderwijs een gedeelde visie, ambitie en een helder denkkader nodig zijn. Een gezamenlijke taal en begrippenkader helpen studenten als (toekomstige) professionals om elkaars rollen, grenzen en expertise te herkennen en waarderen. Samen leren en gedeeld eigenaarschap zijn daarbij cruciaal: alle betrokkenen dragen bij aan het ontwerp en de uitvoering. Interprofessioneel onderwijs biedt niet alleen een inhoudelijke meerwaarde door het bundelen van kennis en expertise. Interprofessioneel onderwijs helpt ook om monoculturen binnen opleidingen te doorbreken en studenten beter voor te bereiden op samenwerking in de praktijk.

Flexibiliteit in curricula is nodig om interprofessionele opdrachten, leerwerkplekken en praktijkgerichte casuïstiek mogelijk te maken. Dit vraagt ook een zekere flexibiliteit van het onderwijs zelf, zowel inhoudelijk als in structuur. Dit is niet altijd eenvoudig te realiseren maar heeft als groot voordeel dat flexibel onderwijs beter aangepast kan worden aan de behoeften van studenten, het actuele werkveld en maatschappelijke veranderingen. Een positieve uitkomst van flexibel onderwijs is dat het ruimte kan bieden voor maatwerk, keuzevrijheid en leren in eigen tempo, tijd en plaats. Binnen dit flexibele onderwijs kunnen ontmoetingsplekken voor studenten uit verschillende opleidingen, zoals de praktijkhuizen van APS en AGV in samenwerking met iXperium, een belangrijke rol spelen. Een gezamenlijke hybride leeromgeving, bijvoorbeeld praktisch geïntegreerd in Brightspace, kan het (interprofessioneel) samenwerken ondersteunen. Wat betreft studievoortgang zouden studenten hier studie-, kwaliteits- of datapunten voor kunnen behalen.

Een 'bouwstenen box' met concrete samenwerkingsdoelen, leeruitkomsten en inspirerende levensechte casuïstiek kan als leidraad dienen en kruisbestuiving tussen opleidingen bevorderen. Bij de ontwikkeling van deze bouwstenenbox is het een vereiste dat opleiders en begeleiders van verschillende opleidingen actief zijn betrokken. Ook is het belangrijk dat docenten, naast het beschikkend over goede kennis over samenwerken, goed worden getraind in het begeleiden van (interprofessionele) samenwerking.

Specifieke kwaliteiten zoals het studenten kunnen coachen op reflectieve en communicatieve vaardigheden zijn daarbij ook een voorwaarde. Daarnaast is het belangrijk dat (interprofessionele) samenwerking structureel wordt ingebed in toetsing en coaching. Studenten worden begeleid in reflectieve en communicatieve vaardigheden, zodat ze leren samenwerken met oog voor zichzelf én de ander. Tot slot is naast algehele docentprofessionalisering cruciaal. Docenten krijgen handvatten om interprofessionele samenwerking te begeleiden en stimuleren.

Figuur 1. Bouwstenen

Essentiële bouwstenen voor interprofessioneel onderwijs:

- Interprofessionele leeromgevingen met duidelijke samenwerkingsdoelen
- Een 'bouwstenen box' voor het delen van onderwijsdoelen, leeruitkomsten en ervaringen
- Gemengde ontwikkelteams van opleiders en begeleiders uit verschillende sectoren
- Structurele inbedding in toets omgevingen
- Coaching op reflectieve en communicatieve vaardigheden
- Docentprofessionalisering gericht op begeleiding van interprofessionele samenwerking

7.2 Randvoorwaarden en aanbevelingen voor beleidsmatige en organisatorische ondersteuning

Samenwerking tussen academies (APS, AMM, AGV) lijkt op basis van ons onderzoek in hoofdzaak beperkt te worden door cultuurverschillen en het ontbreken van een gedeelde visie, ambitie en urgentie. Op basis van ons onderzoek is er niet een eenduidig antwoord te geven op de oorzaken hiervan. Een nevenuitkomst van ons onderzoek is wel dat docenten aangaven dat door werkdruk en bezuinigingen docenten zich meer richten op hun eigen opleidingen.

Het mag duidelijk zijn dat het bovengenoemde niet de samenwerking en de ontwikkeling van breed gedragen (academie overstijgend) onderwijs bevordert. Essentieel hiervoor is draagvlak en betrokkenheid op alle niveaus: onderwijsteams, management en bestuur. Teamleiders en managers moeten ruimte krijgen (middelen, personeel) om interprofessionele samenwerking en Samen Opleiden vorm te geven. Dit vraagt om inbedding in HR-beleid, bijvoorbeeld via aanpassing van het functiegebouw. Ook is structurele financiering en duidelijkheid hierover binnen opleidingen nodig voor duurzame inzet van personeel en investeringen (in professionalisering, begeleiding, middelen) en specifieke aandacht voor de ontwikkeling en uitvoering van interprofessionele opdrachten, curriculumaanpassingen en coördinatie tussen opleidingen. Voor de ontwikkeling van een hybride,

leeromgeving is het essentieel dat er bewustwording en draagvlak bestaat binnen diverse opleidingen over de meerwaarde van (interprofessioneel) Samen Opleiden voor de onderwijskwaliteit.

7.3 Frameboards

Aan de hand van de hier besproken randvoorwaarden en aanbevelingen zijn twee concrete ideeën voor een hybride (interprofessionele) leeromgevingen uitgewerkt. Dit is met behulp van zogenaamde frameboards gedaan. Een frameboard is een ontwerptechniek die gebruikt wordt om een idee in een vroeg stadium op een overzichtelijke en aansprekende manier te presenteren[7]. Voor iedere frameboard is vervolgens een implementatievoorstel uitgewerkt. Deze implementatievoorstellen zijn vervolgens als toetsing besproken met personen die een rol zouden kunnen spelen in de beschreven implementatiestappen. Deze toetsing omvatte ook het ophalen van feedback zodat er iteratief weer gewerkt kan worden aan de aanpassing van de implementatievoorstellen. Hieronder volgt de uitwerking van de twee frameboards en de resultaten van de feedbackronde.

7.3.1 Frameboard 1: boven curriculaire onderwijsbouwsteen

Voor studenten van de academies AGV, APS en AMM wordt een onderwijsbouwsteen ontwikkeld die zich richt op (interprofessioneel) samenwerken. Een onderwijsbouwsteen is een afgebakend onderdeel binnen een opleiding waarmee studenten gerichte kennis, vaardigheden en competenties opdoen. In dit geval draait het om het versterken van samenwerkingsvaardigheden, zowel binnen het eigen vakgebied als tussen verschillende disciplines.

Deze bouwsteen is boven-curriculair, wat betekent dat de onderwijsactiviteiten niet direct onderdeel zijn van het verplichte curriculum. In plaats daarvan bieden ze verdieping, verbreding of verbinding met andere leerervaringen. Studenten volgen deze bouwsteen naast hun reguliere studie en kunnen er studie- datapunten of kwaliteitspunten voor ontvangen.

De bouwsteen wordt aangeboden via Brightspace als een 'Discover course' — een boven-curriculaire cursus die niet gekoppeld is aan Osiris. Studenten kunnen zich eenvoudig aanmelden via een link.

De leeromgeving is hybride van opzet en ondersteunt (interprofessioneel) samenwerken zowel fysiek als digitaal. Locaties zoals de praktijkhuizen van APS, AGV en het IXperium fungeren als ontmoetingsplekken waar studenten samenkomen om te leren, te reflecteren en praktijkervaring op te doen.

De bouwsteen wordt vormgegeven op basis van concrete leeruitkomsten (LUK's). Deze leeruitkomsten zijn gebaseerd op competenties die kennis, vaardigheden en beroepshouding omvatten. De focus ligt daarbij op goede samenwerking in het algemeen en interprofessionele samenwerkingsvaardigheden (IPS), evenals op de reflectie hierop. Aan de hand van passende casuïstiek leren studenten effectief samen te werken — zowel met het cliëntsysteem als met andere professionals.

Door logistieke samenwerking tussen academies – waarbij planningen en curricula op elkaar worden afgestemd – ontstaat meer ruimte voor ontmoetingen en samenwerking tussen studenten en docenten. Als academies hun planningen en onderwijs op elkaar afstemmen, kunnen studenten en docenten elkaar makkelijker ontmoeten en samenwerken.

7.3.2 Frameboard 2: Interprofessioneel MDO met het D-EPD in leerwerkplaatsen

Voor tweedejaars studenten van de academies AGV, APS en AMM wordt een interprofessioneel MDO (Multidisciplinair Overleg) opgezet binnen labs en leerwerkplaatsen, ondersteund door het Didactisch Elektronisch Patiëntendossier (D-EPD). In dit digitale dossier wordt een interactieve bouwsteen geïntegreerd die (interprofessionele) samenwerking, communicatie en reflectie stimuleert. Deze bouwsteen bestaat uit een tweetal lessen of workshops.

Studenten werken met realistische casuïstiek, geschreven vanuit verschillende domeinen, waardoor herkenning en verdieping ontstaan. Het MDO wordt voorbereid en uitgevoerd in een gestructureerde lessenreeks, begeleid door wijkdocenten en docentonderzoekers. Dit gebeurt in een pilot op drie locaties.

De leerervaring richt zich op bewustwording van interprofessionele samenwerking. Er wordt gewerkt met concrete leeruitkomsten (LUK's). Studenten leren zowel samenwerkingscompetentie als IPS-competenties herkennen, toepassen en erop reflecteren. De afsluitende reflectie kan worden opgenomen in het portfolio. Afhankelijk van de opleiding kunnen studenten studie-, data- of kwaliteitspunten verdienen.

De veilige, hybride leeromgeving – zoals samenwerkklabs – biedt ruimte om te oefenen, fouten te maken en daarvan te leren. Docenten en studenten ontwikkelen samen de benodigde competenties, die vertaald worden naar concrete leeruitkomsten.

8 IMPLEMENTATIE FRAMEBOARDS

8.1 Implementatie voorstellen

Dit document bestaat uit 2 implementatievoorstellen voor frameboards (ideeën). Het eerste frameboard is het ontwikkelen van hybride Bouwsteen (interprofessioneel) samenwerken. Het tweede frameboard is het ontwikkelen van een Interprofessioneel (cliënten) overleg (IPO) met behulp van het Didactische Elektronisch patiëntendossier (D-EPD).

8.2 Implementatie frameboard 1: Ontwikkelen Bouwsteen (Interprofessioneel) Samenwerken, Communiceren en reflecteren

Het idee is om voor studenten van AGV, APS en AMM een boven-curriculaire onderwijsbouwsteen te ontwikkelen waar studenten interprofessioneel kunnen samenwerken rond interprofessionele client casuïstiek. Deze bouwsteen biedt verdieping en verbreding buiten het verplichte curriculum, met focus op samenwerking tussen studenten van de verschillende opleidingen.

De bouwsteen bevat realistische casuïstiek uit diverse beroepsvelden en maakt gebruik van innovatieve technologieën zoals VR, robotsimulatie, D-EPD en escaperooms. Toetsing gebeurt via studiepunten, datapunten of kwaliteitscriteria. Begeleiding is in handen van ervaren docenten en studentcoaches. De leeromgeving is hybride van opzet en ondersteunt fysiek en digitaal leren. Praktijkhuizen van APS, AGV en het IXperium fungeren als ontmoetingsplekken voor leren, reflectie en praktijkervaring. Studenten kunnen oefenen in een veilige setting.

De bouwsteen is beschikbaar via Brightspace als 'Discover course' en eenvoudig toegankelijk via een aanmeldlink.

Inhoud bouwsteen

De bouwsteen is gebaseerd op concrete leeruitkomsten (LUK's) die kennis, vaardigheden en beroepshouding omvatten, met nadruk op (interprofessionele) samenwerking en reflectie. Via passende casuïstiek leren studenten effectief samenwerken met zowel het cliëntsysteem als studenten van andere opleidingen. Docenten van verschillende opleidingen ontwikkelen samen interprofessioneel onderwijs. Zo kan er een interprofessionele leercultuur ontstaan (i.p.v. een monocultuur). Door planning (rooster) en curricula (inhoud) op elkaar af te stemmen tussen opleidingen wordt voor studenten ruimte geboden voor ontmoeting en interprofessioneel te leren.

Samenwerkingsvaardigheden

Studenten ontwikkelen vaardigheden om effectief samen te werken met collega's, organisaties en cliënten, ook in situaties met druk of spanningen. Ze leren meervoudig perspectief innemen, zijn zich bewust van hun eigen gedrag en het effect daarvan op anderen, en creëren een veilige gespreksomgeving. Daarnaast bouwen ze aan interprofessionele competenties zoals heldere communicatie, het herkennen van rollen en taken, het formuleren van gezamenlijke doelen, en het geven en ontvangen van reflectie en feedback. Vertrouwen, respect, gezamenlijke besluitvorming en (h)erkenning van de interprofessionele identiteit staan hierbij centraal. Dit leerproces wordt begeleid door docenten en leercoaches die deze competenties zelf beheersen en actief uitdragen.

Projectmatig werken

Het is van belang om de ontwikkeling van deze bouwsteen projectmatig te organiseren. Voor de implementatie wordt aangesloten bij bestaande ontmoetingsplekken, zoals de praktijkhuizen van AGV en APS, het iXperium Health, en initiatieven zoals het praktijkziekenhuis van AGV dat regelmatig georganiseerde wordt.

Een succesvolle start vraagt om het creëren van draagvlak. Dit begint met het regelen van de juiste randvoorwaarden, het betrekken van management en collega's, en het zichtbaar maken van behaalde resultaten. Een duidelijke visie en een gedeelde ambitie zijn hierbij essentieel.

De basis wordt gevormd door een concreet projectplan met een helder tijdspad. Facilitering vanuit het managementteam (MT) is daarbij een belangrijke voorwaarde. Daarnaast wordt aansluiting gezocht bij het lectoraat Technologie voor Gezondheid – of andere relevante lectoraten – om het meten en onderzoeken structureel te verankeren binnen het project. Begin met een pilot en schaal vervolgens op.

- Creëer draagvlak bij relevante betrokkenen en regel de benodigde voorwaarden financiën en faciliteiten.
- Stel een interprofessionele werkgroep of projectgroep samen met docenten en belangrijke andere van verschillende opleidingen.
- Wijs een kartrekker of projectleider aan die het proces aanstuurt.
- Start met het formuleren van een gezamenlijke visie, ambitie en verhelder onduidelijke begrippen.
- Stel een concreet tijdspad op met duidelijke mijlpalen en zichtbare resultaten.
- Definieer concrete leeruitkomsten (LUK), ontwikkel evaluatie-, beoordeling- of feedbackcriteria en koppel deze aan studie- of datapunten.
- Ontwikkel onderwijsinhoud. Gebruik inspirerende werkvormen zoals domein overstijgende casuïstiek, simulaties, IPO, innovatieve technologieën om praktijkgericht te leren.

- Zet leercoaches in (docenten en studenten) om studenten te begeleiden, te monitoren en te ondersteunen bij reflectie.
- Tot slot: verzamel feedback, meet het leereffect en borg de aanpak structureel in de bouwsteen.

Kritiekpunten

- Studenten maken onvoldoende gebruik van deze bouwsteen doordat het boven-curriculair is.
- De bouwsteen blijft onbekend, studenten en docenten maken hier onvoldoende gebruik van.
- De bouwsteen en het interprofessionele ontwikkelteam kan dienen als speedbootje, een klein, wendbare team dat rondom de tanker (HAN) opereert. Dit team kan snel experimenteren, nieuwe markten verkennen of technologie testen zonder dat de hele organisatie meteen hoeft te draaien.

Startpunt

Combineer fysieke locaties zoals de praktijkhuizen van AGV en APS en het IXperium met digitale leeromgevingen voor een hybride infrastructuur. Stem roosters af tussen opleidingen en plan gezamenlijke momenten voor interprofessioneel leren. Bijvoorbeeld door een gezamenlijke casusweek (fysiek en digitaal), gevolgd door structurele blended ontmoetingen via praktijkhuizen en digitale platforms. Mogelijk meerdere keren per jaar aanbieden. Op lange termijn wordt gestreefd naar verankering in alle curricula met gedeelde leeruitkomsten.

Voor Wie Door Wie

Voor studenten van de verschillende academies die elkaar ontmoeten bij IXperium of een van de praktijkhuizen APS en AGV.

Door docent onderzoekers, belangstellende en deskundigen verbonden aan een van de (10) opleidingen, praktijkhuizen AGV en APS en het IXperium als afgevaardigde van een van de academies.

Wanneer

Nader af te spreken.

8.3 Implementatie frameboard 2: Pilot InterProfessioneel Overleg (IPO) met behulp van het D-EPD in labs- en leerwerkplaatsen.

Voor tweedejaars studenten van AGV, APS en AMM wordt een Multi Disciplinair Overleg (MDO) ontwikkeld in labs en leerwerkplaatsen, ondersteund door het D-EPD. In het D-EPD wordt interactieve en interprofessionele casuïstiek gebouwd die (interprofessionele) samenwerking, communicatie en reflectie bevorderen.

Studenten werken met realistische casuïstiek uit diverse domeinen, begeleid door wijkdocenten en docentonderzoekers. Een tweetal lessen of workshops ondersteunen het MDO. De lessenreeks draait in een pilot op drie locaties en is toegankelijk via Brightspace of een teamtegel. Brightspace is als 'Discover course' eenvoudig toegankelijk via een aanmeldlink. De hybride leeromgeving biedt ruimte om te oefenen, fouten te maken en samen competenties te ontwikkelen.

De leerervaring richt zich op bewustwording van (interprofessionele) samenwerking en reflectie. Deze worden omgezet in concrete leeruitkomsten (LUK's). Reflecties kunnen worden opgenomen in het portfolio. Afhankelijk van de opleiding verdienen studenten studie-, data- of kwaliteitspunten.

Leren samenwerken begint in de opleiding

Zorg- en welzijnsvraagstukken zijn complex en raken meerdere domeinen: medisch, sociaal en psychisch. Geen enkele professional kan dit alleen oplossen. Interprofessionele samenwerking voorkomt fouten, bevordert continuïteit en leidt tot betere besluitvorming en innovatie. Door samen te werken met de zorgvrager ontstaat één geïntegreerd zorgplan. Studenten moeten vroeg leren samenwerken over beroepsgrenzen heen. Dit vergroot hun inzicht in eigen en andermans rol, versterkt beroepsidentiteit en bereidt hen beter voor op de praktijk. Oefenen in communicatie en samenwerking ontwikkelt cruciale *soft skills* zoals vertrouwen, respect en synergie. Simulaties en hybride leeromgevingen zoals D-EPD bieden ruimte om fouten te maken en daarvan te leren in een veilige setting.

Vanuit een MDO met realistische casuïstiek kan een verkenning en bewustwording plaatsvinden over wat (Interprofessionele) samenwerking inhoudt. De student is zich bewust van de IPS- competenties, kan deze vertalen naar zichzelf en anderen en kan hierop reflecteren. De student wordt hierbij gecoacht door de wijkdocent en andere studenten. De student sluit af met een korte schriftelijke reflectie die gebruikt kan worden voor het portfolio.

Projectmatige aanpak

Binnen de ontwikkeling van een MDO staat samenwerking tussen de verschillende opleidingen centraal. Verpleegkunde speelt hierin een sleutelrol als beheerder van het D-EPD. In nauwe afstemming met wijkdocenten uit diverse opleidingen. Deze samenwerking versterkt de verbinding en stimuleert gezamenlijk leren binnen de labs- en leerwerkplaatsen.

Om een toekomstbestendige, interprofessionele leeromgeving waarin technologie, zorg en onderwijs elkaar versterken te realiseren, is een duidelijke visie en gedeelde ambitie essentieel. Het creëren van draagvlak vraagt om het regelen van randvoorwaarden, het betrekken van management en collega's, en het zichtbaar maken van resultaten. Een concreet projectplan met een tijdspad vormt de basis, waarbij facilitering vanuit het MT een voorwaarde is. Ook wordt aansluiting gezocht bij het lectoraat Technologie voor Gezondheid om meten en onderzoek te verankeren (of andere lectoraten).

Ontwikkel een tweetal lessen

Ontwikkel een tweetal lessen bedoeld als voorbereiding op het MDO. Een MDO vereist een gestructureerde aanpak, zodat het MDO efficiënt verloopt en het leerrendement hoger is. Gebruik hiervoor eventueel de volgende tool [werk-samen-met-client-met-toolbox-interprofessionele-werkvormen](#). Als de inzet van het D-EPD een verplichtend karakter zou krijgen binnen een lab, na de pilot, dan is het belangrijk dat er aangesloten wordt bij de toetsing binnen de verschillende opleidingen.

Competenties

- Studenten ontwikkelen vaardigheden om effectief samen te werken met collega's, organisaties en cliënten, ook onder druk of bij spanningen. Denk aan: meervoudige perspectiefneming, bewustzijn van eigen gedrag en effect op anderen, creëren van een veilige gespreksomgeving.
- Daarnaast ontwikkelen ze interprofessionele competenties zoals: herkennen van rollen en taken, duidelijke communicatie, formuleren van gezamenlijke doelen, reflectie en feedback, vertrouwen, respect en gezamenlijke besluitvorming, (h)erkenning van interprofessionele identiteit.
- De voorzitter MDO laat leiderschaps-, communicatie- en organisatorische vaardigheden zien om de vergadering te leiden, de agenda te bewaken en conflicten te hanteren.
- Een notulist moet goed kunnen luisteren en schrijven, analytisch zijn, en assertief genoeg zijn om opheldering te vragen, terwijl de notulen accuraat, objectief en beknopt zijn.
- Er wordt afgesloten met een reflectie.

Onderwijsontwerp

- Ontwikkelen leeruitkomsten (LUK'S) aan de hand van competenties
- Ontwikkel domein overstijgende realistische casuïstiek
- Ontwikkel beoordeling, evaluatie en/of reflectieformulieren
- Ontwikkel een tweetal lessen
- Pas dit in het D-EPD
- Pas dit in bestaande onderwijs omgeving zoals een teamtegel of Brightspace.

Wanneer

2026

- [overzicht meetinstrumenten-voor-interprofessioneel-samenwerken](#)
- [Bouwstenen IPL.docx](#)
- [werk-samen-met-client-met-toolbox-interprofessionele-werkvormen](#)
- [Def_CICS29_Interprofessionele-Competentie-Schaal_Nederlands.pdf](#)

9 REFERENTIES

- [1] Mulvale G, Embrett M, Razavi SD. “Gearing Up” to improve interprofessional collaboration in primary care: a systematic review and conceptual framework. BMC Fam Pract 2016;17:83. <https://doi.org/10.1186/s12875-016-0492-1>.
- [2] Ferreira PH, Ferreira ML, Maher CG, Refshauge KM, Latimer J, Adams RD. The therapeutic alliance between clinicians and patients predicts outcome in chronic low back pain. Phys Ther 2013;93:470–8. <https://doi.org/10.2522/ptj.20120137>.
- [3] Browne J, Wright AC, Berry K, Mueser KT, Cather C, Penn DL, et al. The alliance-outcome relationship in individual psychosocial treatment for schizophrenia and early psychosis: A meta-analysis. Schizophr Res 2021;231:154–63. <https://doi.org/10.1016/j.schres.2021.04.002>.
- [4] Hybride leeromgeving (1): over de grens tussen werk en school n.d. <https://wij-leren.nl/hybride-leeromgeving-grens-werk-school.php> (accessed June 24, 2025).
- [5] Notitie interprofessioneel Samen Opleiden n.d. <https://www.platformsamenoopleiden.nl/wp-content/uploads/2024/06/Notitie-interprofessioneel-Samen-Opleiden.pdf> (accessed July 9, 2025).
- [6] De wetenschap achter blended onderwijs n.d. <https://communities.surf.nl/vraagbaak-online-onderwijs/artikel/de-wetenschap-achter-blended-onderwijs-deel-27-hybride-en> (accessed July 3, 2025).
- [7] van 't Veer, J Wouters, E Veeger, M van der Lugt R. Ontwerpen voor zorg en welzijn. Coutinho; 2020.
- [8] Braun V, Clarke V. Using thematic analysis in psychology. Qual Res Psychol 2006;3:77–101. <https://doi.org/10.1191/1478088706qp063oa>.
- [9] Tien voor impact n.d. https://www.fontys.nl/Bos-et-al.-2024_Tien-voor-impact-1.htm (accessed September 30, 2025).
- [10] Inter-professioneel leren n.d.
- [11] Magnnee M, Timman A. Mind the Gap n.d. [https://www.han.nl/nieuws/2025/07/virtual-reality-\(vr\)-is-niet-langer-toekomstmuziek-binnen-de-han/Onderzoeksrapport-Mind-the-Gap-HAN.pdf](https://www.han.nl/nieuws/2025/07/virtual-reality-(vr)-is-niet-langer-toekomstmuziek-binnen-de-han/Onderzoeksrapport-Mind-the-Gap-HAN.pdf) (accessed September 30, 2025).
- [12] Broecheler M, Velthuyse M. Krachtgericht en klein kijken n.d.

https://marnixfocus.nl/Portals/16/afbeeldingen/221201_Focus-artikel_def.pdf?ver=EpY-ruaEi99B5rR5KJJb6w%3D%3D (accessed July 8, 2025).

- [13] Zhang H, Liao AWX, Goh SHL, Yoong SQ, Lim AXM, Wang W. Effectiveness and quality of peer video feedback in health professions education: A systematic review. *Nurse Educ Today* 2022;109:105203. <https://doi.org/10.1016/j.nedt.2021.105203>.
- [14] Labs- en werkplaatsen n.d. <https://www.han.nl/onderzoek/labs-en-werkplaatsen/> (accessed September 30, 2025).
- [15] Meer over iXperium Health n.d. <https://www.ixperium.nl/ixperiums/ixperium-health/meer-over-ixperium-health/> (accessed July 3, 2025).
- [16] Van-monodisciplinair-naar-interprofessioneel-afstudeeronderzoek-in-het-hbo. n.d. <https://www.onderwijskennis.nl/kennisbank/van-monodisciplinair-naar-interprofessioneel-afstudeeronderzoek-in-het-hbo> (accessed June 24, 2025).

BIJLAGE 1. INTERVIEWGUIDE

Introductie

- Welkom
- Voorstellen
- Waarom dit onderzoek

Aanleiding interview/ doelstelling project

Bij verschillende lectoraten en opleidingen binnen de academies AMM, AGV en APS is er onderzoek gedaan naar wat er aan competenties nodig is voor een effectieve samenwerking tussen zorgvragers en professionals, maar ook tussen professionals onderling. Denk hierbij aan bepaalde handelingskennis, relatieopbouw, reflectief vermogen, interprofessionele samenwerken en Samen Beslissen. Onder andere door een ontoereikende samenwerking verlaten professionals zorg en welzijn hun beroep. Ook zorgvragers raken het vertrouwen kwijt in de hulpverlening en haken af.

Samenwerking, in de literatuur ook wel alliantie of werkrelatie genoemd, is een belangrijke werkzame factor gebleken voor het bereiken van goede en effectieve (zorg)resultaten. In de praktijk blijkt samenwerken lastig, zowel op micro-, meso- als macroniveau. We weten wat er toe doet, maar we weten nog weinig over hoe dit te realiseren.

Het doel van dit project is om deze kennis samen te brengen te verstevigen en dichterbij het onderwijs te brengen, zodat aankomende professionals beter toegerust worden in de complexe taak van samenwerken (looptijd tot december 2025).

De doelstelling

Op het gebied van (interprofessionele) samenwerking en communicatie binnen zorg en welzijn is het essentieel om relevante competenties te ontwikkelen en het vermogen tot (zelf)reflectie verder te versterken. Om dit te bereiken gaan we voor de volgende resultaten.

1. Bundelen van deze kennis binnen de drie academies over goed (interprofessioneel) samenwerken zoals communicatie en (zelf)reflectie, in een Libguide.
2. Ontwerpen van een inspiratieboek met inspirerende voorbeelden over goede samenwerking en communicatie (geïntegreerd in de Libguide).
3. Opzetten van een hybride leeromgeving in de vorm van een leerlab.

Graag willen wij in gesprek over het derde beoogde resultaat. We zouden graag inzicht willen krijgen in hoeverre en op welke manier het leren (interprofessioneel) samenwerken en communiceren is ingebed in het (praktisch)onderwijs van de drie academies. Denk hierbij aan de communicatie rond interprofessionele casuïstiek, MDO (multidisciplinair overleg), gesprekken met hulpvragers, samenwerkingspartners (formeel en informeel).

En hoe zou een hybride leeromgeving eruit kunnen zien waar studenten van verschillende opleidingen kunnen oefenen in het (interprofessioneel) samenwerken en oefenen, wat is er voor nodig om dit te organiseren.

Met dit interview willen we onderzoeken wat er per academie aan onderwijs aangeboden wordt rondom dit thema. En wat de ideeën zijn over het inrichten van een hybride leeromgeving. Het gesprek zal ongeveer 45 min duren en zal worden opgenomen op een geluidsrecorder.

Topics

Kennismaken: Wat is je functie en binnen welke opleiding ben je werkzaam?

Samenwerken in de zorg: Wat versta je onder samenwerken (interdisciplinair, multidisciplinair, interprofessioneel, tussen zorgverlener en zorgvrager)

Samenwerken reflectie en communicatie:

- Wat versta je onder communicatie?
- Wat is er voor een student nodig om goed te leren samenwerken?
- Hoe zie je communicatie in relatie tot samenwerken?
- Hoe zie je reflectie in relatie tot samenwerken?
- Hoe zie je communicatie, samenwerking en reflectie in de huidige leeromgeving?

Onderwijs:

- Hoe is het thema samenwerken in de zorg ingebed in jullie opleiding / Op welke manier wordt samenwerken met en in de praktijk geleerd (samen met organisaties)?
- Hoe is het thema communiceren in de zorg ingebed in jullie opleiding
- Op welke manier wordt er binnen het onderwijs aandacht besteed aan *shared decision making* of samen beslissen?
- Is dit onderwijs theoretisch of praktisch?
- Welke bronnen worden hierbij gebruikt?
- Welke hulpmiddelen worden hierbij gebruikt? (VR, *dialogue* trainer, figuranten/simulanten.)

- Wat denk je dat studenten nodig hebben?

Leeromgeving:

- Hoe zie jij een leeromgeving voor je die frequente en intensieve oefening met (interprofessionele) samenwerken faciliteert?
- Hoe denk je dat een (interprofessionele) hybride leeromgeving eruit zou kunnen zien?
- Wat is ervoor nodig om dat te organiseren?
- Met wie gaan we dat organiseren? (Wie gaan we betrekken?)

Toekomst:

- Wat gaat er nu goed in het onderwijs rond het thema samenwerken?
- Wat zou je verbeterd willen zien wat betreft dit thema?
- Waar zou dit project zich op moeten richten?

BIJLAGE 2: EMPATHY MAP

The diagram is an Empathy Map. It features a central yellow smiley face with two dots for eyes and a curved line for a mouth. Six text boxes are arranged around the face, connected by lines. The boxes contain the following text:

- Top: Wat denk en voel je? Wat houdt je het meest bezig? Belangrijkste wensen, dromen en zorgen.
- Top-right: Wat zie je? Wat zie je in je omgeving, op je werk of stage, in de media?
- Bottom-right: Wat zeg je en doe je in de buurt van anderen. Wat laat je zien?
- Bottom: Hoe kan de HAN je helpen met het leren samenwerken en communiceren? (Denk aan wensen en dingen waart je blij van wordt.)
- Bottom-left: Hoe belemmert de HAN je bij het leren samenwerken en communiceren? (Denk aan frustraties onzekerheden en belemmeringen.)
- Left: Wat hoor je? wat zeggen medestudenten, collega's, familie of andere mensen in je omgeving?

BIJLAGE 3: SWOT-ANALYSE

Samenvatting

Sterke punten

- Positieve voorbeelden van samenwerking (RS-simulaties, IPL 2^e jaar, PZW-IPS). Succesvolle inzet van technologie (VR, D-EPD, RS met video feedback).
- Innovatieve ontmoetingsplekken (Praktijkhuizen APS en AGV, IPL-labs, iXperium).
- Studenten zijn gemotiveerd om samen te werken.
- Docenten willen meer samenwerken.

Zwaktes (binnen opleidingen)

- Curriculumdruk en beperkte ruimte voor vernieuwing.
- Onvoldoende integratie van hybride leermiddelen.
- Twijfels over docentvaardigheden en begeleiding.
- Bij inzet technologie, technische storingen en ervaren afstandelijkheid.
- Cultuurverschillen, onduidelijkheid over begrippen (intra-, multi-, interprofessioneel).

Kansen

- Verdere ontwikkeling van interprofessionele hybride leeromgevingen.
- Structurele inbedding van interprofessioneel leren in curricula (samen met andere opl.).
- Flexibiliteit en maatwerk in onderwijs.
- Gebruik van innovatieve leerplekken en technologieën.
- Interprofessionele bouwstenenbox met concrete leerdoelen en casuïstiek

Bedreigingen (HAN breed)

- Beperkte samenwerking tussen academies door cultuurverschillen.
- Werkdruk en bezuinigingen beperken draagvlak.
- Onvoldoende beleidsmatige, organisatorische randvoorwaardelijke ondersteuning.
- Risico op monocultuur binnen opleidingen.

Deze matrix maakt het eenvoudig om:

- **Sterkten** te benutten, zoals samenwerking, facilitering en innovatieve middelen.
- **Zwakten** aan te pakken, zoals gebrek aan ambitie, urgentie, visie en beperkte samenwerking.
- **Kansen** te grijpen, zoals hybride leeromgevingen, gedeelde ontmoetingsruimte en gezamenlijk ontwikkelde casuïstiek.
- **Bedreigingen** te ondervangen, zoals uiteenlopende visies en twijfel over leereffecten.